
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מדרשי חז"ל לשיר השירים - 17821

תאריך עדכון אחרון 14-09-2017

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ספרות עברית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר תמר קדרי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: tk@schechter.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ג 12:00 - 13:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק במדרשי חז"ל לשיר השירים. נשאל מה מקומו של שיר אהבה בנושיו בקורפוס המקראי, כיצד פורשה המגילה על ידי החכמים, מה משמעות האהבה, מדוע כונתה מגילת שיר השירים "קודש קודשים", כיצד ניתן להצפין משמעות של טכסט מקהל יעד מסויים, ועוד. נבחן כיצד דרשו חז"ל את הפסוקים של שיר השירים בכלים מגוונים ויצירתיים על מנת ללמד, לעודד, ולהעביר מסרים חינוכיים ותיאולוגיים לבני דורם. נעמוד על דרכי העיצוב הספרותי של המקורות, על אופני העריכה ונכיר את ספרות המחקר המרכזית בתחום.

מטרות הקורס:

להכיר את דרכי הפרשנות המגוונות של חז"ל לשיר השירים ואת ספרות המחקר המרכזית של התחום.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- לזהות עמדות שונות בפרשנות המגילה
- להציע הסברים להבדלים אלו
- להשוות מקבילות וכתבי יד
- לנתח דרכי דרשה מגוונות
- להשתמש בקריאה ספרותית בניתוח המקורות

דרישות נוכחות (%):

ניתן להעדר עד 3 פעמים במהלך הסמסטר

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה בהשתתפות פעילה של הסטודנטים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא: גישות פרשניות לחיבור המקראי - מאמרים: זקוביץ, פוקס
2. הקאנוניזציה של מגילת שיר השירים - מאמרים: הרן, ג"ד כהן.
3. הפרשנות הקדומה לשיר השירים - קיסטר
4. שלמה ומגילת שיר השירים - כל מעשיו של אותו האיש משולשין היו מאמרים: קדרי, הפתיחתאות, ליברמן - קהלת רבה
5. מדרש שיר השירים רבה - "מנעול שאבד מפתחו" - מאמרים: לקס
6. הפרשנות האלגורית לשיר השירים: "איכן נאמרה?" - ליברמן, משנת שה"ש. ליברמן, קלס קילוסין.
7. בים נאמרה "יונתי בחגוי הסלע" - בוירין, בלידשטיין
8. בסיני נאמרה "שקני מנשיקות פיהו" - מאמרים: קוסמן, הירשמן
9. "אל תראוני שאני שחרחרת" - הפולמוס היהודי נוצרי על שיר השירים

- אורבך - דרשות חז"ל ופירושי אוריגנס, גושן-גוטשטיין.
 10. תבניות דרשניות בשיר השירים רבה: הפתירה - מאמרים: מירסקי.
 11. "מי יתנך כאח לי" - מוטיבים וסמלים בשיר השירים רבה ומשמעותם מאמרים: ליברמן - יונית ויונות
 12. "הביאני המלך חדריו" - מיסטיקה וסוד בפרשנות שיר השירים ליברמן - משנת שיר השירים, בויארין
 13. פרשנויות מפתיעות לשיר השירים מאמרים: קדרי, התורה כרעיה
 14. סיומה של המגילה וסיומו של החיבור מאמרים: דב נוי.

חומר חובה לקריאה:

רשימה ביבליוגרפית

1. א"א אורבך, "דרשות חז"ל ופירושי אוריגנס לשיר השירים והיכוח היהודי נוצרי", תרביץ ל (תשכ"א), עמ' 148-170.
2. ד' בויארין, "שני מבואות למדרש שיר השירים", תרביץ נו (תשמ"ז), עמ' 479-500.
3. י' בלידשטיין, "כפה עליהם הר כגיגת", בר-אילן כו-כז (תשנ"ה), עמ' 131-134.
4. א' גושן-גוטשטיין, "פולמוסומניה - הרהורים מתודיים על חקר היכוח היהודי-נוצרי בעקבות פירושי חז"ל ואוריגנס לשיר השירים", מדעי היהדות 42 (תשס"ג-ד), עמ' 119-134.
5. מ' הירשמן, המקרא ומדרשו - בין חז"ל לאבות הכנסייה, תל-אביב 1992, עמ' 65-73.
6. מ' הרן, האסופה המקראית, כרך א, ירושלים תשנ"ו, עמ' 70-78.
7. זקוביץ, שיר השירים, מקרא לישראל פירוש מדעי למקרא, ירושלים תשנ"ב, מבוא, עמ' 3-23.
8. ג"ד כהן, "שיר השירים באספקלריה היהודית", תורה נדרשת - חיבורים בשאלות יסוד בעולמו של המקרא, עורך א' שפירא, תל-אביב תשמ"ד, עמ' 89-108.
9. שאול ליברמן, יונית ויונות בארץ ישראל, ירושלים תשנ"א, נספח שני: פרסומה של התורה, עמ' 299-300.
10. ש' ליברמן, הערות לפרק א' של קהלת רבה, בתוך: מחקרים בקבלה ובתולדות הדתות מוגשים לגרשום שלום, ירושלים תשכ"ח, עמ' קסג-קסט.
11. ש' ליברמן, "משנת שיר השירים", בתוך: Merkaba, Gnosticism Jewish, Scholem. G.G. *Mysticism and Talmudic Tradition* 2, New York 1965, Appendix D, pp. 118-126.
12. ש' ליברמן, "קלס קילוסין", בתוך: מחקרים בתורת ארץ ישראל, בעריכת ד' רוזנטל, ירושלים תשנ"א, עמ' 433-439.
13. א' מירסקי, יסודי צורות הפיוט - צמיחתן והתפתחותן של צורות השירה הארץ-ישראלית הקדומה, ירושלים תשמ"ה, מבוא: עמ' 3-10, וכן פרק שישי: עמ' 80-96.
14. ד' נוי, "הסיומים האגדיים במסכות המשנה", מחניים נז (תשכ"א), עמ' 44-59.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי:
 מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
 הרצאה 0 %

השתתפות 10 %
הגשת עבודה 90 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
יש להביא תנ"ך לכל השיעורים